

FRÁSÖGN

af fundi Evrópuráðsþingsins í Strassborg 21.–25. júní 2010.

Fundur Evrópuráðsþingsins var haldinn í Strassborg dagana 21.–25. júní. Fyrir hönd Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Lilja Mósesdóttir, formaður, Magnús Orri Schram og Eygló Harðardóttir ásamt Magneu Marinósdóttur, alþjóðaritari.

Auk þeirra mála sem voru á dagskrá fundarins var ákveðið að taka til utandagskrárumræðu árás Ísraelshers 31. maí á skipalest á leiðinni til Gasastrandarinnar með neyðaraðstoð, átökin í Kirgistan, auk þess sem forseti Evrópuráðsþingsins og formaður ráðherranefndar Evrópuráðsins sendu frá sér sameiginlega yfirlýsingu þar sem þeir fordæmdu sprengjuárás á almenningsvagn í Ístanbul 22. júní þar sem þrír létu lífið, þar með talið eitt barn.

Evrópuráðsþingið samþykkti ályktun þar sem árás Ísraelshers var fordæmd. Heitar umræður fóru fram þar sem fulltrúar ríkisstjórnar Ísraels réttlættu aðgerðir hersins. Vísað var til þess að öll skipin að einu undanskildu hefðu fengið heimild til að sigla í höfn til affermingar. Skipið þar sem átökin urðu og níu tyrkneskir ríkisborgarar létu lífið hafi hins vegar verið stöðvað vegna staðfests gruns um að maður að nafni Sakir Yildirim hafi verið þar um borð ásamt einum 100 liðsmönnum til viðbótar í skotheldum vestum. Sakir Yildirim, sem hefur bæði tyrkneskan og breskan ríkisborgararétt, er formaður samtakanna sem skipulögðu ferðina til Gasa og hefur samkvæmt fulltrúum Ísraelsstjórnar meint tengsl við m.a. Hamas á Gasa og Al-Kaída. Þátttaka Yildirim og hans manna þótti vera til vitnis um að tilgangur ferðarinnar væri ekki eingöngu friðsamlegur. Magnús Orri Schram greindi frá því í umræðunni að árásin hefði bæði verið fordæmd af utanríkisráðherra Íslands og meirihluta utanríkismálanefndar Alþingis. Magnús Orri sagði jafnframt að enginn andmælti rétti Ísraels til að verja þjóðaröryggi sitt. Þegar það væri hins vegar gert á kostnað velferðar og öryggis almennra borgara á Gasaströndinni og Vesturbakkanum fæli það í sér brot á alþjóðalögum sem kallaði á hörð viðbrögð. Þjóðaröryggisaðgerðir Ísraels sem bitnuðu verst á almenningi ýttu enn fremur undir öfgar, hryðjuverk og vítahring ofbeldis sem gengi þvert á markmið um friðsamlega lausn deilunnar fyrir botni Miðjarðarhafs.

Í umræðunni um átökin í Kirgistan, sem urðu um tveimur mánuðum eftir stjórnarskiptin í landinu sl. apríl þar sem Roza Otunbaeva, fyrrum sendiherra og utanríkisráðherra, tók við sem forseti í bráðabirgðastjórn landsins, var lögð áhersla á að stjórnvöld í Úsbekistan héldu landamærum sínum opnum fyrir flóttafólki á meðan alþjóðastofnanir í samvinnu við ríkisstjórn landsins ynnu að því að tryggja öryggi og frið. Átökin, sem urðu á milli hópa Kirgísa og Úsbeka í Fergana-dalnum þar sem 85% íbúanna eru Kirgísar, leiddu til dauða nokkur hundruð manns auk þess sem um 400 þúsund manns flúðu yfir til Úsbekistans. Í umræðunni komu einnig fram áhyggjur af því að Fergana-dalurinn væri flutningaleið undir stjórn Talibana fyrir eiturlyf frá Afganistan til Evrópu. Rússneskir þingmenn hvöttu önnur ríki til að veita fjárhagslegan stuðning til uppbyggingar í Fergana-dalnum til að veita m.a. á móti auknum ítökum eiturlyfjasmyglara á svæðinu en auk Rússa, sem hafa herstöðvar í Kirgistan, hafa bandarísk stjórnvöld aðstoðu í landinu til liðs- og vöruflutninga til og frá Afganistan.

Balkanskaginn var nokkuð í brennidepli á fundinum en eins og er fer fyrrum Júgóslavíulýðveldið Makedónía með formennsku í Evrópuráðinu. Þeir sem fluttu framsögur voru m.a. forsetar Makedóníu og Króatíu, Gjorgje Ivanov og Ivo Josipović, utanríkisráðherra Makedóníu, Antonio Milošoski, og forsætisráðherra Svartfjallalands, Milo Djukanovic. Forseti Króatíu sagði m.a. að samningaviðræður við ESB væri á lokastigi og bráðlega yrði

Króatía 28 aðildarríki ESB og forsætisráðherra Svartfjallalands þakkaði Evrópuráðinu fyrir þá aðstoð sem ríkið hefur fengið síðan það hlaut aðild að ráðinu árið 2007. Auk þess var ástandið í Albaníu, Bosníu og Hersegóvínu og Kosovó til umræðu. Evrópuráðsþingið samþykkti ályktun þar sem óskað er eftir nánari samvinnu við þingið í Kosovó. Að lokum kom til umræðu skýrsla um reyndina af vitnavernd í tengslum við rannsókn stríðsglæpa í Bosníu og Hersegóvínu, Kosovó, Króatíu, Serbíu og Svartfjallalandi fyrir innanlandsdómstólum og stríðsglæpadómstól Sameinuðu þjóðanna sem fer með mál fyrrum Júgóslavíu. Í skýrslunni kemur fram að vitnaverndinni sé ábótavant í löndunum sjálfum og dæmi tekin um vitni sem hafði verið hótad og jafnvel myrt. Skorað var á ríkin að bæta vitnaverndina enda forsenda þess að hægt sé að draga stríðsglæpamenn til saka.

Í tilefni af umræðu um stöðu sígauna, sem lengi hafa þurft að þola alvarlegt misrétti, flutti leikkonan Fanny Ardant og verndari baráttuherferðar Evrópuráðsins í málefnum sígauna, ávarp. Í ræðu sinni las hún upp bréf sem tónskáldið Franz Liszt hafði skrifað um hlutskipti sígauna en hann varð fyrir miklum áhrifum af tónlistarhefð þeirra. Lilja Mósesdóttir tók til máls í umræðunni sem talsmaður flokkahóps vinstrimanna á Evrópuráðsþinginu. Hún benti á mikilvægi þess að bæta söfnun tölfraðilegra gagna þar sem greint væri á milli fólks á grunvelli m.a. þjóðernis eða uppruna og kynferðis. Markmiðið væri að bæta upplýsingasöfnun um stöðu minnihlutahópa með það að leiðarljósi að bæta stefnumótun og aðgerðir í þágu minnihlutahópa. Mikilvægt væri að tryggja að slíkar upplýsingar væri ekki notaðar í öðrum tilgangi. Hvatti hún til þess að hagstofa Evrópu (EUROSTAT) væri fengin til þess að veita hagstofum í Evrópu aðstoð við að betrumbæta upplýsingaöflun í þessum tilgangi. Að lokum gerði hún að umtalsefni stöðu kvenna innan raða sígauna sem þurfa að þola misrétti vegna kynferðis sín til viðbótar misréttinu sem sígaunar sem þjóðarbrot verða fyrir í Evrópu.

Eygló Harðardóttir tók til máls sem talsmaður ALDE, flokkahóps frjálslyndra demókrata á Evrópuráðsþinginu, í umræðu um mannsæmandi lífeyrisréttindi kvenna en bæði fjármálakreppan og breytt aldurssamsetning þjóða hefur ýtt undir vilja til endurskoðunar á lífeyrisskerfum Evrópu. Eygló benti á að launamunur á vinnumarkaði milli karla og kvenna gerði það að verkum að lífeyrisgreiðslur til kvenna væru oft lægri en til karlmannna. Gilti þetta bæði á Íslandi og hjá öðrum Evrópuþjóðum. Margt gerði það að verkum að konur væru tekjulægri en karlar, m.a. hlutfallslega mikil þátttaka kvenna í hlutastörfum og ólaunuðum störfum vegna umönnunar barna og heimilis. Konur taki þannig á sig fórnarkostnaðinn af því að stofna fjölskyldur þrátt fyrir að jafnrétti ætti að ríkja samkvæmt lögum. Lífeyriskerfin, þar á meðal það íslenska, hafa ekki tekið nægjanlegt tillit til þessa kynjamunar og því þarf að breyta á meðan áfram væri unnið að því að tryggja launajafnrétti á vinnumarkaði.

Í umræðu um stöðu múslíma í Evrópu var rætt um það aðkast sem múslímar verða fyrir bæði að hálfu íslamskra öfgamanna og almennings á Vesturlöndum sem gerir ekki greinarmun á íslam sem trú og íslamistum sem nota trúna í pólitískum tilgangi. Í kjölfarið var rætt um mikilvægi þess að finna leiðir til að stemma stigu við hvoru tveggja. Þingið samþykkti einnig ályktun þar sem almennu banni við því að konur klæðist búrkum eða öðrum trúarlegum klæðnaði er andmælt með þeim rökum að trúarlegur klæðnaður kvenna sé hluti af vali þeirra í trúarlegum efnun. Það að neyða konur til að vera í trúarlegum klæðum var fordæmt á sama tíma en skorað á aðildarríki Evrópuráðsins að virða valfrelsi kvenna þegar kemur að trúarlegum klæðnaði nema öryggisástæður liggi við eða kröfur í starfi.

Í umræðu um baráttuna gegn hryðjuverkum í Norður-Kákasus hvatti Evrópuráðsþingið rússnesk stjórnvöld til að beita sér í baráttunni án þess að brjóta á grundvallarmannréttindum. Í tilefni umræðunnar flutti forseti Lýðveldisins Ingushetia, Yunus-Bek Yevkurov, ávarp þar sem hann fjallaði um þau vandamál sem við er að glíma í Norður-Kákasus.

Auk þess samþykkti Evrópuþingið ályktun þar sem stjórnvöld eru hvött til að banna markaðssetningu og notkun hátíðnihljóðbúnaðar sem notaður hefur verið af lögreglu til að leysa upp hópa ungs fólks en um er að ræða hljóð sem eingöngu ungt fólk nær að nema.

Evrópuráðsþingið ályktaði jafnframt um svínaflensuna þar sem skorað er á stjórnvöld að stuðla að auknu gagnsæi þegar kemur að viðbrögðum við influensu en nokkuð þykir hafa borið á því að ýtt hafi verið undir nokkurs konar svínaflensufár sem hafi þjónað hagsmunum þeirra sem framleiða og selja bóluæfni.

Eftirfarandi tignargestir að undanskildum þeim sem áður er getið ávörpuðu þingið: Jorge Sampaio, sérlegur fulltrúi framkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna um tengsl milli menningarheima (High Representative of the United Nations Secretary-General for the Alliance of Civilizations), og Alain Touraine, félagsfræðingur.

Eftirfarandi ályktanir, álit og tilmæli voru samþykkt á þinginu:

- Álit 279 um fjárlög og forgangsöröðun Evrópuráðsins fjárlagaárið 2011.
- Ályktun 1466 um framfylgni Úkraínu við skuldbindingar sínar.
- Ályktun 1738 um lagaleg úrræði vegna mannréttindabrota í Norður-Kákasus.
- Ályktun 1739 um ástandið í Kosovó og hlutverk Evrópuráðsins.
- Ályktun 1740 um stöðu sígauna í Evrópu og aðgerðir Evrópuráðsins í því sambandi.
- Ályktun 1741 um endurkomusamninga: leið til að snúa við ólöglegum innflytjendum.
- Ályktun 1742 um leiðir til að fá ólöglega innflytjendur til að snúa til baka af fúsum og frjálsum vilja: áhrifamikil, mannúðleg og ódýr leið.
- Ályktun 1743 um íslam, íslamista og múslímafælni í Evrópu.
- Ályktun 1744 um gerendur aðra en formlega stofnanir í lýðræðiskerfum.
- Ályktun 1745 um pólitískar afleiðingar efnahagskreppunnar.
- Ályktun 1746 um lýðræði í Evrópu: kreppa og sjónarmið.
- Ályktun 1747 um stöðu lýðræðis og stöðuskýrsla um eftirlitsstarfsemi Evrópuráðsþingsins.
- Ályktun 1748 um aukna spennu í Mið-Austurlöndum.
- Ályktun 1749 um viðbrögð við svínaflensunni og aukið gagnsæi.
- Ályktun 1750 um virkni lýðræðislegra stofnana í Aserbaíjan.
- Ályktun 1751 um baráttu gegn kynbundnum staðalímyndum í fjölmiðlum.
- Ályktun 1752 um mannsæmandi eftirlaun fyrir konur.
- Ályktun 1753 um skóga og framtíð jarðar.
- Ályktun um viðbrögð við svínaflensunni og aukið gagnsæi.
- Tilmæli 1922 um lagaleg úrræði vegna mannréttindabrota í Norður-Kákasus.
- Tilmæli 1923 um ástandið í Kosovó og hlutverk Evrópuráðsins.
- Tilmæli 1924 um stöðu sígauna í Evrópu og aðgerðir Evrópuráðsins í því sambandi.
- Tilmæli 1925 um endurkomusamninga: tæki til að snúa við ólöglegum innflytjendum.
- Tilmæli 1926 um leiðir til að fá ólöglega innflytjendur til að snúa til baka af fúsum og frjálsum vilja: áhrifamikil, mannúðleg og ódýr leið.
- Tilmæli 1927 um íslam, íslamista og múslímafælni í Evrópu.
- Tilmæli 1928 um um lýðræði í Evrópu: kreppa og sjónarmið.
- Tilmæli 1929 um viðbrögð við svínaflensunni og aukið gagnsæi.
- Tilmæli 1930 um bann við markaðssetningu og notkun hátíðnihljóðbúnaðar til að leysa upp hópa ungs fólks.
- Tilmæli 1931 um baráttu gegn kynbundnum staðalímyndum í fjölmiðlum.
- Tilmæli 1932 um mannsæmandi eftirlaun fyrir konur.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á slóðinni <http://assembly.coe.int>.